

А.М. Зельницький; кандидат педагогічних наук;
професор;
О.А. Прохоров; полковник; кандидат
педагогічних наук; доцент;
О.О. Рибчук; майор
Національний університет оборони України
імені Івана Черняхівського

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО РОЗРОБЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНДАРТУ З ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВИХ ФАХІВЦІВ ТАКТИЧНОГО РІВНЯ

Статтю присвячено проблемі стандартизації вищої військової освіти. У статті розглядаються концептуальні підходи до розроблення; на компетентнісній основі; професійного стандарту з підготовки військових фахівців тактичного рівня та його загальновійськової складової.

Запропоновано структуру і зміст відповідних компетентностей і компетенцій; що мають бути сформовані у здобувачів вищої військової освіти згідно із вимогами до ступеню вищої освіти “бакалавр”.

Ключеві слова: стандарт вищої освіти. професійний стандарт; якість освіти; професія; кваліфікація; компетентність; компетенція.

Постановка проблеми. Досвід проведення антитерористичної операції на сході України свідчить; що у підготовці офіцерів мають місце певні недоліки. Це пов'язане із низкою чинників; у тому числі – з організацією здобуття військової освіти у вищих військових навчальних закладах (ВВНЗ); військових навчальних підрозділах вищих навчальних закладів (ВНП ВНЗ).

Однією з важливих складових успішності підготовки офіцерських кадрів є розроблення якісних освітніх стандартів та їх реалізація у ході освітньої діяльності ВВНЗ.

Питання освітніх стандартів у вищій школі є складними і неоднозначними. Особливо це помітно на тлі сучасних глобальних процесів реформування освіти та низки тенденцій (таких; зокрема; як інтернаціоналізація вищої освіти; побудова системи неперервної освіти; демократизація; гуманізація та гуманітаризація; інформатизація; криза класичної моделі освіти та ін.).

Проблема стандартизації у даному контексті пов'язана; певною мірою; із вирішенням протиріччя між регламентованими державою вимогами до змістового наповнення стандартів вищої освіти та обсягом навчального навантаження здобувача вищої освіти і аналогічними показниками професійних стандартів; що розробляються замовниками на підготовку військових фахівців за активної участі ВНЗ. У педагогіці й дотепер точаться тривалі дискусії щодо проблеми співвідношення стандарту і творчості; стандарту та академічних свобод у процесі підготовки фахівців; ідеальної моделі випускника ВНЗ; який; на думку одних; має бути “вузьким спеціалістом”; а на переконання інших – повинен стати “універсалом”; носієм фундаментальних знань.

При цьому; варто звернути увагу на можливі негативні наслідки запровадження жорстких державних стандартів вищої освіти. Як зазначає професор М.В. Загірняк; “Загальнодержавна уніфікація підготовки фахівців на

рівні спеціалістів і магістрів може стати суттєвим гальмом з точки зору розвитку спеціальностей; який вимагає нетривіального; творчого підходу; побудови навчального процесу з урахуванням особливостей наукових шкіл і кадрового складу кафедр; а також регіональних особливостей розвитку промисловості й соціально-економічного стану регіону. Кафедри повинні здійснювати моніторинг новітніх розробок у відповідній галузі; реагувати на вимоги ринку праці й оперативно перебудовувати структуру навчального процесу з урахуванням цих чинників” [1].

Відтак; стандарти вищої освіти мають забезпечувати баланс мінімальних вимог і творчості; як на рівні навчального закладу; так і на рівні викладача. Стандарт не може визначати максимальних вимог; бо його призначення – націлювати; стимулювати; розкривати перспективу; пропагувати багатоманітність підходів в інтересах забезпечення якості підготовки фахівців.

Незважаючи на природний плюралізм освітніх систем у формах організації; змісті та цілях освіти; корисним видається дослідити деякі домінуючі сьогодні підходи як до встановлення; так і до власне розуміння стандартів вищої освіти; у тому числі – професійних стандартів вищої військової освіти та їх загально-військової складової.

Аналіз публікацій. Проблема стандартів у вищій освіті за останні роки все частіше досліджується з різних точок зору: соціально-педагогічної; філософської; загальнодидактичної (В.П. Андрущенко; В.І. Байденко; В.П. Беспалько; І.Ф. Бех; М.З. Згуровський; В.Г. Кремень; З.Н. Курлянд; К.М. Левківський; В.С. Лутай; Н.Г. Ничкало; В.Л. Петренко; Ю.В. Сухарніков; Н.А. Фоменко) і набуває дедалі більшої актуальності [2; 3; 4].

Мета статті. Проаналізувати сучасні погляди на проблему стандартизації вищої освіти та запропонувати концептуальні підходи щодо розроблення професійного стандарту підготовки військових фахівців тактичного рівня та його загальновійськової складової.

Виклад основного матеріалу. Основними показниками ефективності діяльності ВВНЗ та ВНП ВНЗ є відповідність якості підготовки випускників вимогам стандартів вищої освіти та сучасним потребам Збройних сил України (ЗС України).

Відповідно до Закону України “Про вищу освіту” якість вищої освіти визначається як “...рівень здобутих особою знань; умінь; навичок; інших компетентностей; що відображає її компетентність відповідно до стандартів вищої освіти” [5].

Стандарт в широкому розумінні – це певна норма; еталон; зразок; мірило; який може бути елементом зіставлення з ним інших подібних об'єктів.

Стандарт вищої освіти – це сукупність вимог до змісту та результатів освітньої діяльності ВНЗ і наукових установ за кожним рівнем вищої освіти в межах кожної спеціальності. Він розробляється відповідно до Національної рамки кваліфікацій і використовуються для визначення та оцінювання якості змісту та результатів освітньої діяльності ВНЗ (наукових установ).

Стандарти вищої освіти за кожною спеціальністю розробляє центральний орган виконавчої влади у сфері освіти і науки з урахуванням пропозицій галузевих державних органів; до сфери управління яких належать ВНЗ; і галузевих об'єднань організацій роботодавців та затверджує їх за погодженням з Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти [5]. Складовою стандарту вищої освіти є професійний стандарт; у межах ліцензованої спеціальності якого ВНЗ може запроваджувати спеціалізації; перелік яких визначається ВНЗ.

Професійний стандарт у сфері вищої військової освіти являє собою затверджений замовником в установленому порядку нормативний документ з підготовки військових фахівців у ВВНЗ.

Професійний стандарт визначає основні вимоги до змісту та результатів підготовки військових фахівців в межах спеціальностей відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 року № 266 “Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей; за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти”. Спеціальностями у галузі знань “Воєнні науки; національна безпека; безпека державного кордону” визначено такі з них: “Військове управління за видами ЗС України”; “Забезпечення військ (сил)”; “Озброєння та військова техніка”; а також окремі спеціальності у цивільних галузях знань.

Професійний стандарт створюється на засадах компетентнісного підходу; де цілеутворюючим елементом є якість підготовки здобувача вищої військової освіти. Зазначена якість проявляється у ході його освітньої та службової діяльності у ВВНЗ і характеризується рівнем сформованості в нього визначених компетенцій; ціннісних орієнтацій; інших професійно важливих якостей відповідно до стандартів вищої освіти.

Професійний стандарт підготовки військових фахівців розробляється Департаментом військової освіти та науки Міністерства оборони України спільно із замовниками та ВВНЗ і затверджується Міністром оборони України за погодженням з Начальником Генерального штабу – Головнокомандувачем ЗС України [6].

В основу розроблення професійного стандарту військового фахівця покладається загальновійськова складова; що є його обов'язковим елементом.

Загальновійськова складова професійного стандарту вводиться в систему вищої військової освіти як відомчий нормативний документ з метою уніфікації вимог до базових складових професії офіцера всіх видів; родів військ і спеціальних військ ЗС України незалежно від отримуваної у ВВНЗ спеціальності; спеціалізації і посади за призначенням та військово-облікової спеціальності (ВОС) після завершення навчання у ВВНЗ.

Структура стандартів вищої військової освіти з підготовки військових фахівців тактичного рівня зображена на рисунку 1.

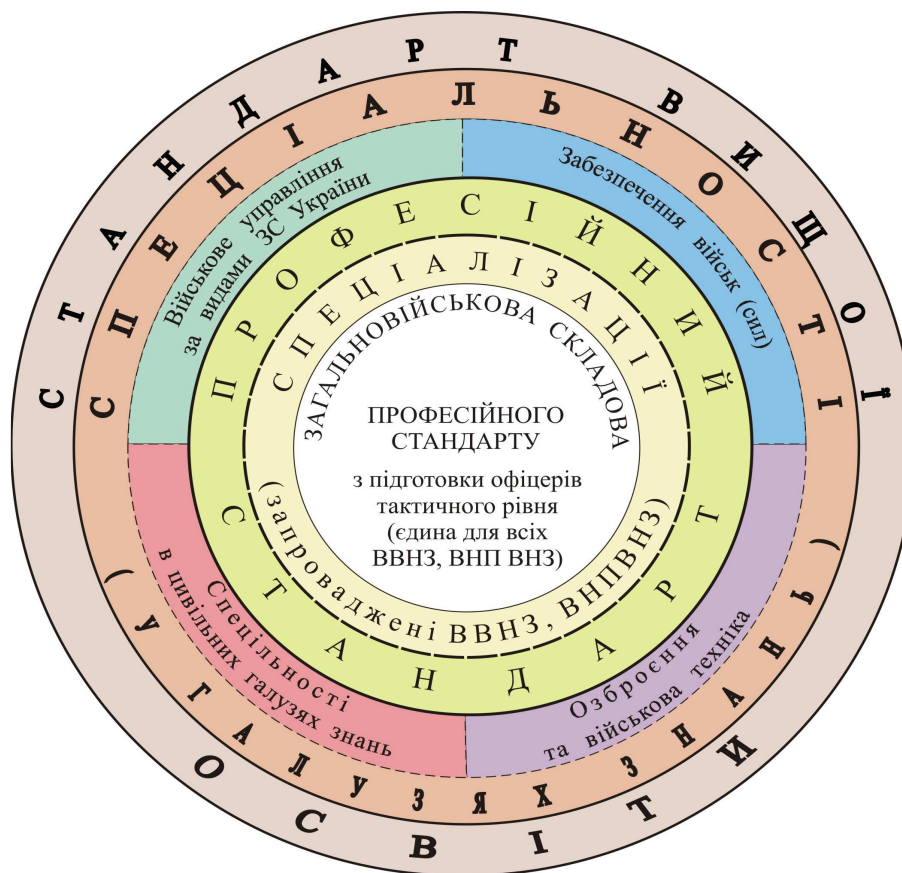

Рисунок 1. Структура стандартів вищої військової освіти з підготовки військових фахівців тактичного рівня

Загальновійськова складова професійного стандарту використовується для: розроблення професійного стандарту; розроблення освітніх (освітньо-професійних та освітньо-наукових) програм і навчально-методичних матеріалів до них;

формування; відповідно до ПС; складової плану навчального процесу; що містить: перелік та обсяг навчальних дисциплін у кредитах ЄКТС; їх шифр; послідовність вивчення навчальних дисциплін; розподіл їх за видами навчальних занять з визначенням обсягів навчального часу; форми звітності;

розроблення переліку визначених компетентностей; знань; умінь і навичок; психофізіологічних і особистісних характеристик; що притаманні військовому фахівцеві тактичного рівня підготовки;

формування вимог до системи внутрішнього забезпечення якості вищої військової освіти.

Розроблення загальновійськової складової професійного стандарту; на засадах компетентнісного підходу; пов'язане із дотриманням певних вимог; а саме:

- 1) загальні вимоги до професії офіцера ЗС України – єдині для цієї категорії військовослужбовців;
- 2) вимоги Національної рамки кваліфікацій до присудження ступеня вищої освіти “бакалавр”;
- 3) вимоги статутів ЗС України до командира підрозділу (рис. 2).

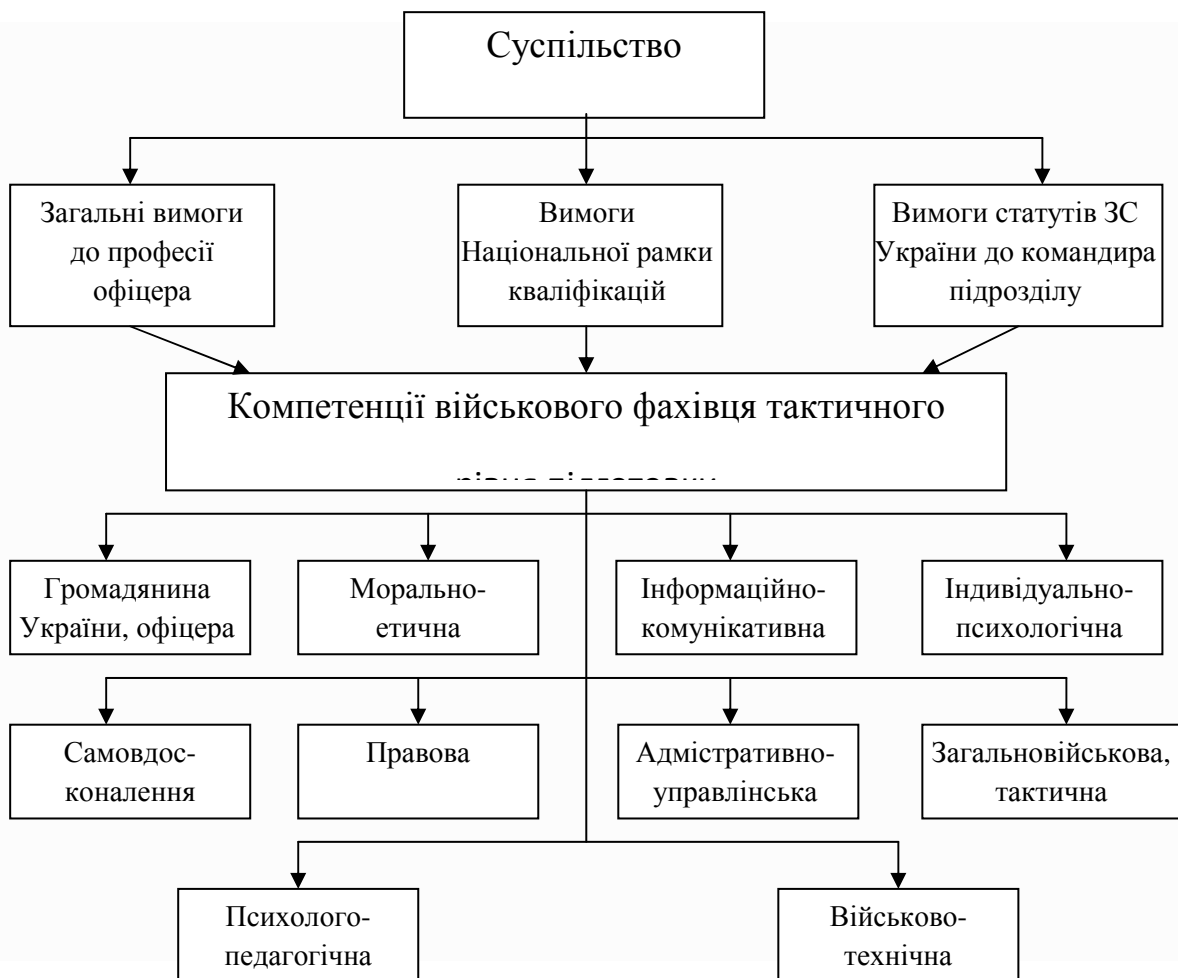

Рисунок 2. Структура компетенцій військового фахівця тактичного рівня підготовки

Розглянемо кожну із зазначених вимог: до професії офіцера; до присудження ступеня вищої освіти “бакалавр”; до командира підрозділу.

Сутність; зміст і загальна характеристика професії офіцера

Професія офіцера – це необхідний в соціальному відношенні особливий рід професійної діяльності; який вимагає певного рівня підготовки щодо виконання офіцером визначених службово-бойових функцій на посаді за призначенням в умовах мирного та воєнного часу і дозволяє задовольняти його власні потреби духовного і матеріального порядку.

Зміст професії офіцера визначається чотирма основними функціями: загальновійськова; тактична; військового спеціаліста (за видом; родом військ і спеціальних військ ЗС України); адміністративно-управлінська; психолого-педагогічна (навчання і виховання воїнів).

Професію офіцера; на основі відмінностей в об’єктах і предметах професійної діяльності; можна класифікувати за такими типами:

“людина-людина”; де суб’єктами (об’єктами) взаємодії та впливу є начальники; підлеглі та колеги: особистість військовослужбовця; мікрогрупа; (екіпаж; розрахунок) мала група (військовий підрозділ);

“людина-техніка”; де об’єктами і предметами професійної діяльності є: озброєння та військова техніка (ОВТ); апарати; установки; технічні системи; матеріали;

“людина-знакова система”; де предметами професійної діяльності є: схеми; цифри; умовні позначки; формули; слова; шифри; коди; таблиці.

Професія офіцера характеризується як:

поліфункціональна – за кількістю покладених на офіцера різноманітних функціональних обов’язків;

вербальна – за засобами впливу на особовий склад в умовах безпосереднього та опосередкованого зв’язку з ним;

індивідуальна – за формою організації;

самостійна – за способами діяльності – без сторонньої допомоги; дріб’язкової опіки з боку керівництва (у межах виконання завдань);

полікомунікативна – за обсягом службово-інформаційних зв’язків з періодично змінним колом осіб;

розумова – за співвідношенням розумового і фізичного навантаження;

творча – така; що в межах виконання завдань не піддається повною мірою алгоритмічному опису;

динамічна – за змінними умовами професійної діяльності;

стресогенна – за особливими умовами виконання службових обов’язків; що пов’язані з впливом стресогенних факторів середовища і діяльності;

з підвищеною моральною відповідальністю за здоров’я і життя особового складу; збереження матеріальних цінностей.

Наведена характеристика професії офіцера ставить вимоги до його особистісних; психофізіологічних якостей і певного рівня спеціальної підготовки; що формуються в ході освітньої діяльності у ВВНЗ; ВНП ВНЗ та розвиваються шляхом самоосвіти і самовдосконалення протягом усієї військової служби.

Вимоги Національної рамки кваліфікацій до присудження ступеня вищої освіти “бакалавр”

Національна рамка кваліфікацій – це системний і структурований за компетентностями опис кваліфікаційних рівнів. Однією з цілей впровадження Національної рамки кваліфікацій (далі – НРК) в освітню сферу (у сферу військової освіти) є введення європейських стандартів та принципів забезпечення якості освіти з урахуванням вимог до компетентностей фахівця (специфічних вимог суспільства і держави до компетентностей військового фахівця) як здатності особи до виконання певного виду діяльності; що виражається через знання; розуміння; уміння; цінності; інші особисті якості [7].

Присудження ступеню вищої освіти “бакалавр” пов’язане із виконанням певних вимог; визначених у НРК; до знань; умінь; комунікації; автономності і відповідальності здобувачів вищої освіти; в тому числі – до військових фахівців тактичного рівня підготовки у ВВНЗ.

В якості загальної вимоги визначено здатність бакалавра розв’язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у певній галузі професійної діяльності або у процесі навчання; що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Вимоги до знань: сформованість концептуальних знань; набутих у процесі навчання та професійної діяльності; включаючи певні знання сучасних

досягнень; критичне осмислення основних теорій; принципів; методів і понять у навчанні та професійній діяльності.

Вимоги до умінь: здатність до розв'язання складних непередбачуваних задач і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та/або навчання; що передбачає збирання та інтерпретацію інформації (даних); вибір методів та інструментальних засобів; застосування інноваційних підходів.

Вимоги до комунікації: здатність донесення до фахівців і нефахівців інформації; ідей; проблем; рішень та власного досвіду в галузі професійної діяльності; здатність ефективно формувати комунікаційну стратегію.

Вимоги до автономності і відповідальності: здатність до управління комплексними діями або проектами; відповідальність за результати своєї діяльності; за прийняття рішень у непередбачуваних умовах; відповідальність за професійний розвиток окремих осіб та/або груп осіб; здатність до подальшого навчання з високим рівнем автономності [7].

Статутні вимоги до військового фахівця тактичного рівня підготовки

У статтях 58-59 Статуту внутрішньої служби ЗС України регламентуються загальні обов'язки командирів; де зокрема визначено; що командир (начальник) особисто відповідає перед державою за бойову та мобілізаційну готовність довіреного йому підрозділу; за забезпечення охорони державної таємниці; за бойову підготовку; виховання; військову дисципліну; морально-психологічний стан особового складу; за внутрішній порядок; стан і збереження озброєння; боєприпасів; бойової та іншої техніки; пального і матеріальних засобів; за всебічне забезпечення підрозділу; за додержання принципів соціальної справедливості.

Командир (начальник) відповідно до посади; яку він займає; повинен діяти самостійно і вимагати від підлеглих виконання вимог Конституції України; законів України; статутів Збройних Сил України та інших нормативно-правових актів. Загальні обов'язки командира конкретизовано у статтях 119; 120 даного Статуту; де визначено обов'язки командира взводу – первинної посади випускника ВВНЗ [8].

Інтеграція зазначених трьох складових: статутних вимог до військового фахівця тактичного рівня підготовки (командира взводу); вимог Національної рамки кваліфікацій до присудження ступеня вищої освіти “бакалавр” і загальних вимог до професії офіцера є основою розроблення професійного стандарту; де важлива роль відводиться структурі і змісту компетентностей; компетенцій та професійно важливих якостей; що формуються в ході підготовки військових фахівців тактичного рівня у ВВНЗ.

Система компетенцій та професійно важливих якостей військових фахівців тактичного рівня підготовки

Компетентність військового фахівця тактичного рівня підготовки – це інтегральний показник якості його підготовки; що характеризується ступенем здатності і готовності до постійного самовдосконалення; творчого застосування сформованих знань; умінь; навичок; особистих якостей і ціннісних орієнтацій при виконанні службово-бойових функцій у військах (силах) в умовах мирного та воєнного часу на посаді за призначенням [9].

Компетенції здобувача вищої військової освіти – це перелік вимог до якості його підготовки відповідно до стандартів вищої освіти; що

характеризуються визначеною сукупністю знань; умінь; навичок; ціннісних орієнтацій; інших професійно важливих якостей і мають бути сформовані у ході освітньої та службової діяльності у ВВНЗ (Таблиця 1) [10].

Якість підготовки військового фахівця тактичного рівня – ступінь сформованості в нього визначених компетентностей відповідно до стандартів вищої військової освіти [10].

Таблиця 1

Структура і зміст компетентнісних складових загально-професійного стандарту підготовки військових фахівців тактичного рівня

№	Назва компетенцій	Перелік вимог до підготовки військових фахівців тактичного рівня у ВВНЗ; ВНП ВНЗ:
11	Громадянина України; офіцера	Знання: конституційних прав свобод та обов'язків людини і громадянина; державних символів України (Державний Прапор України; Державний Герб України; Державний Гімн України); історії України і українського війська; мапи України; культури і традицій українського народу; системи забезпечення національної безпеки України; основних принципів її функціонування; структури сектору національної безпеки та оборони держави особливості функціонування та взаємодії його складових; процесів; що відбуваються в політичній системі і в суспільно-політичному житті; основ діяльності та структури сучасних європейських інститутів і міжнародних відносин в умовах інтеграційних процесів.
22	Морально етична	Сформованість якостей: відчуття гордості та патріотизму бути громадянином України; офіцером Збройних сил України; свідоме дотримання принципів Кодексу Честі офіцера Збройних сил України; моральних традицій українського війська; базових міжнародних гуманітарних стандартів та морально-етичних аспектів чинного законодавства; розуміння важливості формування позитивного образу військовослужбовця Збройних сил України. Знання сутності та основних питань етики збройної боротьби; визначення універсальних моральних норм в аспекті поведінки учасників збройної боротьби.
33	Інформаційно - комунікативна	Уміння: спілкуватися державною мовою; спілкуватися другою мовою; привертати увагу аудиторії; висловлювати власну думку; аргументувати; вислуховувати співрозмовника; сприймати іншу точку зору; орієнтуватися в інформаційних потоках; користуватися ПЕОМ.
44	Індивідуально-психологічна	Сформованість якостей: лідерських (авторитетність; здатність впливати на членів колективу; приймати відповідальні рішення відігравати головну роль в організації спільної діяльності і регулювати взаємовідносини у колективі; здатність вести за собою; націленість на досягнення поставленої мети); творчого та гнучкого мислення; здатності до самооцінки; наполегливості; активності; комунікабельності; стресостійкості; самоконтролю у повсякденній діяльності; особистої мотивації на військову службу.
55	Самовдосконалення	Знання процесів і методів самоосвіти. Навички: методичні; саморозвитку; самоосвіти протягом життя; підвищення бойової майстерності; вивчення та використання передового досвіду.
66	Правова	Уміння використовувати в практичній діяльності знання: положень Конституції України; законів щодо військової служби; статутів ЗС

№	Назва компетенцій	Перелік вимог до підготовки військових фахівців тактичного рівня у ВВНЗ; ВНП ВНЗ:
		України; Військової присяги; міжнародного гуманітарного права; здійснювати дисциплінарну практику; використовувати основні форми і методи профілактичної роботи в підрозділі.
77	Адміністративно-управлінська	<p>Уміння: підтримувати підрозділ у стані постійної бойової готовності; приймати рішення у звичайних та екстремальних умовах; вирішувати нетипові завдання; віддавати накази (розпорядження); нести відповідальність за їх виконання; проводити службові наради; доповідати; звітувати; планувати; організовувати; взаємодіяти; контролювати; аналізувати; підбивати підсумки; організовувати безпечну діяльність підлеглих; мотивувати підлеглих; застосовувати правила охорони державної таємниці; роботи зі службовою та іншою документацією.</p>
88	Загально-військова; тактична	<p>Знання: основних видів бою; тактики дій підрозділу в основних видах бою; призначення підрозділів видів; родів військ та спеціальних військ Збройних сил України; їх завдань; організаційних структур та оснащення; особливостей участі підрозділів у проведенні міжнародних операції з підтримання миру та безпеки; основних показників і визначень, що стосуються мобілізації та підтримки визначених рівнів бойової готовності у підрозділі; принципів підтримки бойової готовності; елементів мобілізаційної бази; документації з бойової готовності на рівні підрозділів; процедур поповнення військ через втрати під час бойових дій; особливостей діяльності підлеглих на полі бою; вдень і вночі; загальних принципів тактичних заходів; принципів діяльності підрозділів і можливостей бойових машин в бою; принципів руху в районах з природними та штучними перешкодами; основ бойової системи виживання воїнів (в т.ч. тактичної медицини); сигналів повітряної тривоги; особливостей поведінки під час перебування в сховищі або в іншому укритті; аварійних сигналів попередження про небезпеку РХБ зараження; завдань і вимог; що пред'являються до військового зв'язку; види; розподіл і загальна характеристика польових засобів зв'язку; переваги та недоліки використання різних засобів зв'язку; правил організації зв'язку; тактико-технічних характеристик стрілецької зброї; ручних гранат; інших боєприпасів; правил безпеки при поводженні зі зброєю; ручними гранатами; іншими боєприпасами; основ тактичних прийомів і принципів медичного забезпечення (тактичної медицини); дій рятувальника в окремих ситуаціях медичної підтримки і вміння її проведення; способів евакуації поранених і постраждалих; основ підтримання належного фізичного стану підлеглих; організаційних структур армій інших держав; тактики дій їхніх підрозділів. історії війн і воєнного мистецтва; особливостей функціонування військової економіки; основ логістичного забезпечення тактичних дій на рівні підрозділів; чинного правового регулювання у сфері захисту секретної інформації; норм охорони секретної інформації;</p> <p>Уміння: давати оцінку еволюції політики і військового мистецтва;</p>

№	Назва компетенцій	Перелік вимог до підготовки військових фахівців тактичного рівня у ВВНЗ; ВНП ВНЗ:
		<p>узагальнення досвіду військових дій і застосування знань з військової історії для вирішення поставлених завдань на тактичному рівні; діяти у складі міжнародних миротворчих контингентів під час проведення міжнародних операції з підтримання миру та безпеки; готувати особисту зброю та обладнання для роботи на полі бою; вдень і вночі; керувати підрозділом в основних видах бою (в т.ч. під час оточення та виходу з нього; на марші); виконувати стрільби зі стрілецької зброї; вести влучний вогонь у за даному напрямку; метати ручні гранати у різних умовах; організовувати ведення розвідки; організовувати роботу підрозділу в умовах застосування засобів повітряного нападу; використовувати ландшафтні особливості території при визначенні вогневих позицій; обладнувати вогневі позиції для стрільби зі стрілецької зброї в різних умовах; виконувати дії з маскування об'єктів за допомогою штатних та підручних засобів; використовувати прилади з визначення РХБ зараження та індивідуальні засоби захисту від ЗМУ; діяти після оголошення попередження про загрозу РХБ зараження і тривоги РХБ зараження; використовувати штатні засоби зв'язку; кодові таблиці; використовувати технічні засоби навігації та прийоми орієнтування на місцевості без карти (визначення напрямків сторін світу за допомогою компасу та небесних тіл; форм рельєфу і об'єктів місцевості (природних та техногенних)); здійснювати прості вимірювання на місцевості за допомогою: польового біноклю; міліметрової лінійки або інших підручних засобів; визначати магнітний азимут на вказані цілі (наземні об'єкти) і відстані до них; працювати із секретними документами та інформацією; пов'язаною з виконанням службово-бойових функцій; прищеплювати особовому складу підрозділу навички бойового виживання в різних умовах; застосовувати елементи тактичної медицини в практичній діяльності (надання домедичної допомоги пораненим; постраждалим та підготовка до їх евакуації); розвивати в особового складу підрозділу необхідні фізичні якості (сила; спритність; витривалість).</p>
99	Психолого-педагогічна	<p>Індивідуально-виховна робота Уміння: вивчати соціально-демографічні дані підлеглих; морально-психологічні якості особистості; потреби; запити; настрої; відстежувати зміни морально-психологічного стану особистості; потреб; запитів; настроїв; інтересів; визначати симптоми/ознаки вживання наркотичних засобів; наркотиків і алкоголю. розвивати в особистості військовослужбовця такі якості: дисциплінованість; почуття власної гідності; пильність; збереження державної та військової таємниці; бережливе ставлення до техніки; озброєння; майна; дотримання правил техніки безпеки і протипожежної безпеки; дотримання правил особистої гігієни; носіння форми одягу;</p>

№	Назва компетенцій	Перелік вимог до підготовки військових фахівців тактичного рівня у ВВНЗ; ВНП ВНЗ:
		<p>підтримання внутрішнього порядку; виконання розпорядку дня; дбайливе ставлення до природи.</p> <p>Виховна робота у військовому підрозділі</p> <p>Уміння: вивчати: морально-психологічний клімат у військовому підрозділі; особливості створення та функціонування неформальних об'єднань (релігія; земляцтво; спорт та ін. уподобання); формувані: сприятливий морально-психологічний клімат (згуртувати колектив); почуття особистої відповідальності за підтримання себе; техніки та озброєння підрозділу у стані постійної бойової готовності; навички спільної діяльності несення служби; виконання бойових завдань; здійснювати конкретні заходи щодо зміцнення військової дисципліни та правопорядку; прищеплювати особовому складу навички безконфліктного; нерепресивного спілкування; почуття дружби; товариськості; взаємовиручки; психологічно готувати особовий склад до дій в екстремальних умовах.</p> <p>Методична</p> <p>Уміння: проведення навчальних занять з особовим складом (вибір оптимальних форм; методів та прийомів); проведення інструктажів (з заходів безпеки при виконанні особовим складом визначених службово-бойових функцій; особового складу добового наряду; варті; особового складу перед черговим звільненням з розташування військової частини; з заходів протипожежної безпеки).</p>
110	Військово-технічна	<p>Знання: технічних характеристик; будови та правил експлуатації озброєння і військової техніки підрозділу; технічних характеристик військової техніки та озброєння армій держав членів НАТО та противника.</p> <p>Уміння: володіти озброєнням та військовою технікою підрозділу (у тому числі автомобільна підготовка); підтримувати озброєння та військову техніку підрозділу в постійній бойовій готовності; забезпечувати правильну експлуатацію озброєння та військової техніки підрозділу; її обслуговування і збереження; готувати озброєння і військову техніку до виходу на кожне навчання чи заняття; забезпечувати дотримання заходів безпеки на заняттях; стрільбах; навчаннях і під час роботи з технікою та озброєнням.</p>

Висновки. Професійний стандарт підготовки військового фахівця являє собою сукупність вимог до змісту та результатів освітньої діяльності ВВНЗ за кожним рівнем вищої освіти в межах кожної спеціальності. Він розробляється замовниками на підготовку військових фахівців за активної участі ВВНЗ. на основі загальних вимог: до професії офіцера; Національної рамки кваліфікацій; статутів ЗС України до командира підрозділу.

Професійний стандарт підготовки військового фахівця має забезпечувати баланс мінімальних вимог і творчості; як на рівні навчального закладу; так і на рівні викладача. Основне призначення даного стандарту – націлювати; стимулювати; розкривати перспективу; пропагувати багатоманітність підходів в інтересах забезпечення якості підготовки військових фахівців.

Структура і зміст професійного стандарту повинні розроблятися на засадах компетентнісного підходу; де під компетентністю військового фахівця слід розуміти – інтегральний показник якості його підготовки; що характеризується ступенем здатності і готовності до постійного самовдосконалення; творчого застосування сформованих знань; умінь; навичок; особистих якостей і ціннісних орієнтацій при виконанні службово-бойових функцій у військах (силах) в умовах мирного та воєнного часу на посаді за призначенням.

В якості ядра професійного стандарту військового фахівця виступає його загальновійськова складова; що являє собою вимоги до базових складових професії офіцера всіх видів; родів військ і спеціальних військ ЗС України незалежно від отримуваної у ВВНЗ спеціальності; спеціалізації і посади за призначенням та ВОС після завершення навчання у ВВНЗ.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Загірняк М.В.* Критичні зауваження щодо введення стандартів вищої освіти в Україні. Електронний ресурс. Режим доступу – <http://www.fulbright.kiev.ua/newsletters/08/p05ua.html>.
2. *Згуровський М.З.* Болонський процес: головні принципи та шляхи структурного реформування вищої освіти України / М.З. Згуровський. – К.: НТУУ “КПІ”; 2006. – 544 с.
3. *Кремень В.Г.* Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати / В.Г. Кремень. – К.: Грамота; 2005. – 448 с.
4. *Левківський К.М.* Методичні рекомендації з розроблення складових галузевих стандартів вищої освіти (компетентнісний підхід) / К.М. Левківський. – К. – 2013.
5. Закон України “Про вищу освіту” від 01.07.2014 р.; №1556-VII.
6. Наказ Міністерства оборони України “Про затвердження Положення про особливості організації освітнього процесу у вищих військових навчальних закладах Міністерства оборони України та військових навчальних підрозділах вищих навчальних закладів України” від 20.07.2015 № 346.
7. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Національної рамки кваліфікацій” від 23.11.2011 р. № 1341.
8. Статут внутрішньої служби Збройних Сил України затверджений Законом України від 24.03.1999 р. № 548-XIV.
9. *Зельницький А.М.* Компетентнісна модель випускника ВВНЗ – складова системи підготовки військових фахівців / А.М. Зельницький; П.І. Удовенко; Р.М. Серветник // Вісник Національної академії оборони України [зб. наук. праць]. – К.: НАОУ; 2009. – вип. 3 (11). – С. 26–38.
10. *Зельницький А.М.* Вища військова освіта – проблеми гарантування якості / А.М. Зельницький // Вісник Національної академії оборони України. – 2012. – № 1 (26). – С. 23–25.

А.Н. Зельницький; кандидат педагогических наук; профессор;

О.А. Прохоров; полковник; кандидат педагогических наук; доцент;

О.О. Рыбчук; майор

Национальный университет обороны Украины имени Ивана Черняховского

КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ПОДХОДЫ К РАЗРАБОТКЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО СТАНДАРТА ПО ПОДГОТОВКЕ ВОЕННЫХ СПЕЦИАЛИСТОВ ТАКТИЧЕСКОГО УРОВНЯ

Статья посвящена проблеме стандартизации высшего военного образования. В статье рассматриваются концептуальные подходы к разработке; на компетентностной

основе профессионального стандарта по подготовке военных специалистов тактического уровня и его общевоинской составляющей.

Предложена структура и содержание соответствующих компетентностей и компетенций; которые должны быть сформированы у соискателей высшего военного образования в соответствии с требованиями к степени высшего образования “бакалавр”.

Ключевые слова: стандарт высшего образования; профессиональный стандарт; качество образования; профессия; квалификация; компетентность; компетенция.

A. Zelnytskiy; PhD in pedagogy; professor
O. Prohorov; colonel; PhD in pedagogy; assistant professor;
O. Rubchuk; major
National Defense University of Ukraine named after I. Chernyakhovsky

CONCEPTUAL APPROACHES TO THE DEVELOPMENT OF TACTICAL LEVEL MILITARY SPECIALIST TRAINING PROFESSIONAL STANDARD

The article is devoted to the higher military education standardization problem. The article covers the conceptual approaches to the development of tactical level military specialist training professional standard and its joint arms component on competence basis.

The structure and content of corresponding competences that must be formed in higher education candidates according to the higher education degree of bachelor requirements are proposed.

Keywords: higher education standard; professional standard; quality of education; profession; qualification; competence.